

قصه خوانی برای کودکان

چطور با کتاب خوانی به حرف زدن فرزندان کمک کنیم؟

کاری از :
مصطفی قاسمی برم سبز

مقدمه

چرا باید این کتاب را بخوانید ؟

یکی از خاطره انگیزترین لحظات هر پدر و مادری، شنیدن اولین کلمات از زبان فرزندش است. لحظاتی که به شما می گویند: " دوستت دارم " و یا حتی مقابل شما می ایستد و با اعتراض می گویند: " دوس ندارم بیام بیرون ".

اما برای دیدن این لحظات، کودک باید در محیط غنی از نظر کلامی قرار بگیرد. همه کودکان حرف زدن را از طریق **شنیدن کلمات** یاد می گیرند. زمانیکه شما بعنوان یکی از والدین با او صحبت می کنید، کودک به کلمات شما گوش می دهد. همچنین دلبندها در زمانهایی که شما با همسرتان، یا یکی از دوستانتان صحبت می کنید، به صحبت های شما توجه می کند و تلاش می کند مثل شما کلمات را بیان کند.

در نهایت کودک پس از دوازده ماه شنیدن کلمات و تمرین، اولین کلمات خود را بیان می کند و به دنیای لذت بخش ارتباط کلامی وارد می شود.

همین کودک به مرور یاد می گیرد برای بیان خواسته هایش، کلمات را با هم ترکیب و جمله وار با شما و اطرافیان صحبت کند.

گفتیم که برای رسیدن به این مرحله، نیاز است که **محیط کودک از نظر کلامی غنی باشد** و کودک کلمات زیادی را بشنود.

یکی از راههای غنی کردن محیط کودک، کتاب خوانی یا قصه خوانی برای او است.

تحقیقات مختلف نشان داده اند که **کتاب خوانی**، حتی در دوران نوزادی به رشد مهارتهای گفتار و زبان کودک، کمک می کند.

در این کتاب به زبان ساده به شما والدین آموزش می دهیم که چطور با ابزار قدرتمند **کتاب خوانی**، به حرف زدن فرزندتان کمک کنید.

این کتاب، برگرفته از بخشی از دوره ارزشمند "**بشنو و صحبت کن**" است. در این دوره والدین هر چه که نیاز است برای کمک به حرف زدن فرزندشان در خانه انجام بدهند، یاد می گیرند. در طول این دوره والدین طرح سوال با مدرس دوره را دارند. تکنیک ها، بازی ها، فعالیت های زیادی جهت کمک به حرف زدن کودک یاد می گیرید که یکی از این تکنیک ها، **داستان خوانی** است که در ادامه به توضیح این تکنیک می پردازیم.

اگر فرزندی دارید که هنوز صحبت نمی کند یا نسبت به هم سن و سالانش، تاخیر کلامی دارد و یا در ساخت جمله و مکالمه با دیگران ضعف دارد به نحوی که نمی تواند اتفاقات پیرامون خودش را با جزئیات تعریف کند، این دوره می تواند به شما کمک زیادی برای تمرین در خانه کند. برای اطلاع از دوره های پیش رو با شماره

09389999245 تماس بگیرید.

ارادتمند شما :

تیم گفتاردرمانی آنلاین بیان (هوش کالا)

بخش اول

چرا کتاب یک ابزار قدرتمند برای آموزش حرف زدن است ؟

چرا کتاب خواندن، یک ابزار مهم برای کمک به حرف زدن کودک است ؟

احتمالا زیاد شنیده اید که کتاب خوانی و داستان گویی فواید زیادی برای رشد مهارت خواندن و نوشتن و مهارت حل مساله کودکان دارد. اما چطور کتاب خوانی می تواند به رشد حرف زدن کودکان کمک کند؟

کتاب یک ابزار عالی برای رشد گفتار و زبان کودک است .

نتایج تحقیقات مختلف نشان داده ، کودکانی که در معرض کتابخوانی بوده اند و والدینشان برایشان بصورت مرتب داستان می خواندند، بعدا از نظر کلامی، رشد قابل توجهی به نسبت سایر کودکان داشته اند.

اخیرا محققان آمریکایی، براساس نتایج تحقیق خود ، **5 فاکتور مهم** را لازمه رشد مهارتهای گفتار و زبان کودکان دانسته اند . در ادامه خواهید دید که چطور با کتابخوانی این 5 فاکتور را برای فرزندان مهیا می کنید و از این طریق به رشد مهارتهای کلامی او کمک می کنید.

1- شنیدن کلمات زیاد و متنوع به رشد مهارت‌های گفتار و زبان کمک می‌کند. ◆

کودکان وقتی به مدرسه می‌روند، قادر به درک و بیان 5000 واژه هستند. این بدین معنا است که یک کودک از سن یک تا پنج سالگی، بطور میانگین 3.5 واژه در روز یاد می‌گیرد.

برای یادگیری این واژگان کودک می‌بایست، **کلمات و جملات زیادی را در طول روز بشنود. کلمات متنوعی** که ممکن است در طول روز چندان به کار نبریم.

در حین فعالیت کتابخوانی، کودک کلمات مختلفی را بارها و بارها گوش می‌دهد. همچنین تصاویر کتاب به کودک این فرصت را می‌دهد که حین شنیدن داستان، خود نیز بارها و بارها کلمات جدید را تکرار کند.

2-علاقه و توجه بیشتر ، منجر به آسان تر شدن یادگیری کلمات می شود. ◆

اگر شما بعنوان پدر و مادر ، فعالیت های انتخابی خود را براساس علاقه و توجه فرزندتان انتخاب کنید، خواهید دید بواسطه توجه بیشتر ، احتمال بخاطر سپاری کلمات بیشتر می شود.

کتاب ها با تصاویر رنگی و با انتخاب موضوعاتی که برای کودک جذاب هستند، می توانند علاقه فرزندتان را جلب کنند. بدین طریق کودک به کلماتی که شما حین کتابخوانی بیان می کنید توجه بیشتری می کند و سریعتر معنای آنها را یاد می گیرد.

3- برای رشد مهارت‌های کلامی ، والدین باید با فرزندشان **تعامل فعالانه** داشته باشند.

کودک برای یادگیری گفتار و زبان علاوه بر شنیدن کلمات می بایست با فرد گوینده تعامل داشته باشد و نیاز است هر دو در این رابطه فعالانه درگیر باشند. در دل همین تعاملات است که کودک یاد می گیرد چه زمانی صحبت کند و پاسخی متناسب با پیام طرف مقابل بدهد.

از انجائیکه در فعالیت داستان گویی ، پدر یا مادر نقش فعالانه ای دارند ، این امر می تواند امتیاز مثبتی برای کمک به حرف زدن کودک باشد. کسی که کتاب را می خواند می بایست با رعایت نکات زیر سطح تعاملات را افزایش دهد.

- براساس علایق کودک تصمیم بگیرد که داستان را ادامه بدهد یا به صفحه بعد برود..
- به سوالات کودک، پاسخ مرتبط با داستان بدهد.
- در حین کتاب خواندن، به نظرات کودک گوش دهد و نظرات او تشویق کند.

فعالیت کتاب خواندن یک فعالیت زنده است و والد و کودک در حین کتاب خواندن تعاملات سازنده ای

دارند که به رشد گفتار و زبان کودک کمک می کند.

4 - هر چه معنای جملات و کلمات واضح و شفاف باشد، یادگیری آنها راحت تر است .

از انجائیکه کودک در حین کتاب خواندن ، یک واژه را بارها در طول داستان می شنود و تصویر آن را می بیند ، معنای آن کلمه یا جمله را سریع تر و کامل تر یاد می گیرد.

کودکان زمانی از یک واژه به شکل با ثبات استفاده می کنند که معنای آن را بصورت کامل متوجه شده باشند. برای این امر ، توصیه می شود والدین در حین کتاب خوانی :

- در خصوص کلمات جدید توضیح کامل بدهند.
- به تصویر کلمه، اشاره کنند.
- از لحن و ژست (حالات چهره و دست) ، برای بیان معنای آن کلمه کمک بگیرند. (برای نمونه زمانیکه در داستان در خصوص یک احساس مشخص صحبت می کنند خودشان هم همین احساس را در چهره نشان دهند.)
- کلمه جدید را در جملات و موقعیت های مختلف استفاده کنند. (مثلا کلمه " مو" را زمانیکه درباره اندامهای بدن صحبت می کنند یا زمانیکه در حال شانه کردن موهای سر هستند بیان کنند)

وقتی در حال کتاب خوانی هستید، لحظه ای مکث کنید و سعی کنید در خصوص کلمه جدید با هم صحبت کنید و همزمان تصویر آن واژه را به او نشان دهید.

5-کلمات جدید و قواعد گرامری با هم یاد گرفته می شوند.

کلمات و قواعد گرامری (نحوه ترکیب کلمات و ترتیب کلمات) باید هم یاد گرفته شوند. در حین کتابخوانی با بیان جملات ساده و قاعده مند ، هم **کلمات** و هم **قواعد گرامری** زبان با هم آموزش داده می شوند.

کودک در حین کتاب خواندن، کلمات جدید را در جملات کوتاه و قاعده مند می شنود.

بدین طریق هم **معنای کلمات** و هم **نحوه استفاده از کلمات** در جمله را یاد می گیرد.

این امر بعدها به او کمک می کند تا سریع تر نحوه ترکیب کلمات و ساخت جملات را

یاد بگیرد.

بخش دوم

چه کتابی بخوانیم؟

چه کتابی انتخاب کنیم؟

در سال 2006 برای بررسی اینکه نوع کتاب تا چه میزان بر یادگیری کودک تاثیر دارد تحقیقی انجام شد. در این تحقیق از سه نوع کتاب برای آموزش برخی مفاهیم به کودکان استفاده شد که نتایج این تحقیق به شرح ذیل است:

- **کودکان 18 ماهه:** از کتاب های با تصویر رنگی بیشتر یاد می گرفتند.
- **کودکان 24 ماهه:** از کتاب های رنگی و نقاشی به یک اندازه یاد می گیرند و از کتاب های با تصاویر سیاه و سفید کمتر یاد می گیرند.
- **کودکان 30 ماهه:** برخی از آموزشها را در هر سه نوع کتاب به یک اندازه یاد گرفتند.

با تکیه بر تحقیقات موجود، توصیه می شود که کتاب های با ویژگی های زیر جزو اولویت های اصلی شما برای کتاب خوانی باشد.

- کتابهایی که **تصاویر رنگی و بزرگ** دارند.
- کتابهایی که از **تصاویر واقعی و واضح** استفاده کرده اند.

- کتاب هایی که **براحتی ورق زده می شوند.**
- کتاب هایی که **جنس پارچه ای و یا پلاستیکی** دارند و به راحتی پاره نشوند. (به خصوص برای کودکان زیر دو سال)
- **کتاب هایی که در آنها یک اتفاق بارها بارها رخ می دهد:** بچه ها عاشق کتاب هایی هستند که در آن یک اتفاق تکراری و قابل پیش بینی، مکررا رخ می دهد.
- **کتاب هایی که خودتان می سازید:** می توانید با تصاویر البوم خانوادگی ، وسایل و اشیایی که کودک دوست دارد مثل برگ درختان ، پر پرندگان ، سنگ ریزه و.. یک کتاب خانگی درست کنید.
- **کتاب های ساده که حول و حوش یک شخص یا کارکتر است:** کتابهایی با موضوع ساده و ملموس بهترین انتخاب برای کودکان هستند. داستان ساده باید یک شروع و پایان مشخص داشته باشد.

توصیه می شود که کتاب های پیچیده و طولانی و رمان گونه را برای شروع داستان گویی انتخاب نکنید.

کتاب هایی که به طور مشخص یک شغل را معرفی می کنند نیز می تواند انتخاب خوبی باشند. در این

کتاب ها کودک با کلمات زیادی آشنا می شود.

بخش سوم

چگونه کتاب را بخوانیم ؟

در زیر قوانینی برای داستان گویی آورده ایم که با رعایت آنها، به شکل گیری ارتباط موثر با فرزندتان کمک خواهید کرد.

1- اجازه بدهید فرزندتان کتاب را انتخاب کند.

گفتیم که اگر دنباله روی فرزندتان باشید و براساس علاقه او جلو بروید، فرزند شما واژگان بیشتری یاد خواهد گرفت. برای اینکه بفهمید به چه کتابی علاقه دارد، بهتر است دو کتاب در جلوی او قرار بدهید و از او بخواهید که یکی را انتخاب کند.

2- اجازه بدهید کودک کتاب را در دست بگیرد و صفحات را ورق بزند.

بچه ها عاشق این هستند که خودشان کارهایشان را انجام دهند. وقتی کار را به خودشان می سپارید آنها علاقه و توجه بیشتری نشان خواهند داد.

بنابراین توصیه می شود در حین کتاب خوانی، کتاب را در دستان او قرار دهید و اجازه بدهید تا خودش صفحات را ورق بزند. مشکلی نیست اگر چند صفحه از کتاب را رد کند. از هرجایی که می گوید داستان را ادامه بدهید!

3- لازم نیست دقیقا متن کتاب را بخوانید.

متناسب با درک فرزندتان، می توانید متن داستان را تغییر بدهید. حتی می توانید بخش هایی از داستان را نخوانید و یا به طور کلی داستان را تغییر دهید.

می توانید بر این اساس تصاویر کتاب، به دلخواه خود، داستان را تعریف کنید. سعی کنید برای بیان داستان از جملات کوتاه و قاعده مند استفاده کنید.

کلمات و جملات را نباید به زبان نوشتاری بخوانید، بلکه بهتر است به شکل گفتاری و محاوره ای داستان را روایت کنید. برای نمونه بجای اینکه بگویید " علی توپ را از من گرفته است " به زبان محاوره ای بگویید " علی توپ رو از من گرفته "

4- اجازه بدهید تا فرزندتان به شیوه خودش داستان را بخواند.

برخی از کودکان ممکن است خودشان چند صفحه را نگاه کنند و برای لحظه ای، چیزی بگویند. در این شرایط صبور باشید به او تذکر ندهید و اجازه بدهید به شیوه خودش از روی کتاب بخواند.

این کار به مهارتهای بیانی کودک کمک می کند.

5- در موقعیتی قرار بگیرید که فرزندتان صورت شما و تصاویر کتاب را براحتی ببیند.

هم سطح کودک بنشینید و در موقعیتی قرار بگیرید که فرزندتان در هر زمان به راحتی بتواند صورت شما و یا تصاویر کتاب را ببیند. برای نمونه می توانید از موقعیت زیر در حین کتاب خوانی استفاده کنید.

6- مشکلی نیست اگر یک کار را چندین بار تکرار کنید.

خیلی از کودکان دوست دارند که یک کتاب را بارها و بارها بخوانند. این تکرار به آنها کمک می کند تا بتوانند اتفاقات بعدی را پیش بینی کنند و به آنها حس قدرت می بخشد. بنابراین اگر فرزندان فقط به یک کتاب علاقه دارد و دوست دارد شما بارها و بارها آن کتاب را بخوانید مشکلی نیست!

همین تکرار به او در یادگیری کلمات و قواعد گرامری کمک بیشتری می کند.

7- از داستان و حالات چهره تان در حین داستان گویی کمک بگیرید :

در حین داستان خواندن می توانید بلند شوید و خودتان اعمالی که در کتاب نوشته را انجام بدهید.

از ژست ها و حالات چهره تان به شکل اغراق امیز استفاده کنید. برای نمونه زمان خداحافظی با دست **بای بای** کنید یا زمان گریه خودتان هم گریه کنید! بدین طریق کودک با کلمات و داستان ارتباط بهتری برقرار می کند و درک و بیان آن کلمات برای او راحت تر خواهد بود.

8- در حین داستان گویی هر از گاهی مکث کنید.

برای اینکه فرزندان در حین کتابخوانی چیزی بگویند یا با شما تعامل داشته باشد، بعد از اینکه یک صفحه را خواندید یا یک صفحه را ورق زدید، **چند ثانیه صبر کنید** و بدون اینکه چیزی بگویید یا سوالی بپرسید مکث کنید و به فرزندان نگاهی کنید.

هدف از این مکث این است که فرزندان در کتاب خوانی مشارکت داشته باشد و فرصتی داشته باشد که چیزی بگویند و یا خودش صفحات کتاب را ورق بزند.

بخش چهارم

حین کتاب خوانی چه تکنیک هایی گفتاری می توانیم اضافه کنیم ؟

چطور با کتاب خوانی به حرف زدن فرزندمان کمک کنیم ؟

همانطور که گفتیم کتاب می تواند بعنوان یک ابزار بسیار قوی برای کمک به رشد گفتار و زبان باشد. تنها کافی است در حین کتاب خوانی از راهکارهای زیر استفاده کنید:

از کلمات مختلف استفاده کنید :

در حین کتاب خوانی فقط علاوه بر اسامی از سایر طبقات مختلف واژه نیز استفاده کنید. در حالیکه که **اسامی** بخش بزرگی از کلماتی است که ما در گفتار خود استفاده می کنیم، ولی کودک برای حرف زدن و ساخت جملات، علاوه بر اسامی، به انواع مختلفی از کلمات نظیر **افعال**، **مفاهیم و قید ها** نیز نیاز دارد.

کودک با قرار دادن این کلمات کنار هم می تواند جمله بسازد. این کلمات می توانند:

مفاهیم " بزرگ ، کوچک ، چسبناک ، کثیف .."

افعال " بالا میره ، می بینیه ، پرواز می کنه ، خوابیده ..."

کلماتی برای بیان احساسات " خوشحال ، خسته ، ناراحت .."

قیده‌های مکان " کناره ، زیر ، روی ، بالای "

کلماتی برای بیان زمان " صبح ، بعدش ، قبلش "

بنابراین سعی کنید در داستان خواندن در کنار هر اسم حداقل یکی از کلمات فوق را بکار ببرید.

هنگام داستان گویی کلمات جدید را برجسته تر بخوانید

سعی کنید کلماتی که برای کودک جدید هستند را بدین شکل با تاکید بیشتری بیان کنید:

آن کلمه را کمی **آهنگین تر** ، **بلندتر** و **کشیده تر** بیان کنید. همچنین بهتر است حین خواندن آن کلمه یا جمله ، سرعت گفتاری خود را کمی کمتر کنید و به کودک فرصت درک و پردازش کلمات را بدهید.

◆ پاسخ های کودک را با اضافه کردن کلمات گسترش بدهید.

اگر در حین کتاب خوانی فرزندتان چیزی گفت و یا نظری در خصوص داستان داد. شما می توانید با اضافه کردن کلمات به پیام کودک، آن پیام را گسترش بدهید.

برای نمونه اگر فرزندتان گفت "این قورباغه است" شما در حالیکه به تصویر اشاره می کنید بگویید: "بله این قورباغه است که توی برکه شنا می کنه". بدین طریق پیام فرزندتان را گسترش می دهید. این کار باعث می شود تا فرزندتان به مرور در پاسخ های خود از کلمات بیشتری استفاده و جملات طولانی تری را بیان کند.

◆ داستان کتاب را به تجارب واقعی کودک ، گره بزنید :

برای نمونه در حین کتاب خوانی اگر تصویر دکتر را دیدید بگویید "این دکتره ، یادته هفته پیش رفتیم دکتر ؟ ، دکتر خیلی مهربون بود ، تو رو معاینه کرد و بهت دارو داد..."

این کار هم باعث افزایش درک کودک می شود و هم منجر به پیوند داستان گویی با تجارب واقعی و محیط کودک می شود.

قوه تخیل کودک را شکوفا کنید :

کتاب یک فرصت عالی برای پرورش قوه تخیل ، آموزش واژگان و مفاهیم کمیاب به شما می دهد. با کتاب می توانید در خصوص قلعه ها ، پادشاهان ، دزدان دریایی ، موجودات فضایی و.. صحبت کنید.

برای کودکانیکه هنوز توانایی کلامی بالایی ندارند توصیه نمی شود که از این کتاب ها برای داستان خوانی استفاده کنید. برای این کودکان اولویت کتاب کوتاه ، واقعی ، با زبان ساده است.

◆ از کتاب بیرون بیایید :

توصیه می شود برخی از مواقع از کلیت داستان خارج شوید و مکث کنید با فرزندتان در مورد داستان بحث گفتگو کنید.

می توانید در حین داستان خواندن، سوالات زیر را بپرسید و از این طریق او را تشویق به حرف زدن ، فکر کردن و حل مسائل کنید.

- فک می کنی کار درستی کرد؟
- به نظرت بعدش چی میشه ؟
- اگه تو بودی چیکار می کردی ؟
- به نظرت چه حسی داره ؟

ما در این کتابچه سعی کردیم به صورت مختصر و به زبان ساده به شما والدین عزیز آموزش بدهیم که **چطور با کتاب خواندن می توانید به رشد حرف زدن فرزندتان کمک کنید.**

- کودکان در 12 ماهگی اولین کلمات را می گویند.
- در 18 ماهگی ترکیبات دو کلمه ای را بیان می کنند و نزدیک 50 کلمه بیانی دارند.
- در دو سالگی نزدیک به 300 کلمه بیانی دارند.
- در سه سالگی قادر به بیان جملات سه و چهار کلمه هستند و به مرور یاد می گیرند وقایع خودشان را بیان کنند. به نحوی که در پنج تا شش سالگی به راحتی با هم سن سالانشان ارتباط برقرار می کنند جملات مرکب را بیان می کنند و قادر هستند وقایع پیرامون خودش را بصورت پیوسته بیان کند.

اگر فرزند شما در هر یک از سنین فوق به توانایی کلامی اشاره شده دست نیافته بود، بدون نگرانی حتما به گفتاردرمانی حضوری یا گفتاردرمانی آنلاین مراجعه کنید. همچنین اگر فرصت تمرین در خانه دارید حتما در دوره " بشنو و صحبت کن " شرکت کنید.

مباحث مطرح شده ، بخشی از تکنیک های دوره آموزش والدین " بشنو و صحبت کن " است. این دوره مختص شما والدین است و به شما یاد می دهد که چطور در خانه به رشد مهارتهای حرف زدن کودک کمک کنید.

♦ مطالب دوره "بشنو و صحبت کن" مناسب چه کسانی است ؟

- کودکانی که هنوز توانایی بیان کلمه ندارند یا تعداد واژگانش مناسب سنشان نیست.
- کودکانی که مناسب سنشان توانایی بیان جمله ندارند.
- همه والدینی که دوست دارند به رشد حرف زدن فرزندشان کمک کنند.
- کودکانی که درک خوبی دارند ولی مثل هم سن و سالانشان صحبت نمی کنند.

بشنو و صحبت کن

هر آنچه والدین برای رشد گفتار و زبان فرزندشان باید بدانند.

تکنیک های قابل اجرا در خانه ، بازی های گفتاری
، پرسش و پاسخ ، ارائه اهداف درمانی مناسب سطح کودک ..

برای اطلاع از دوره های پیشرو فقط کافی است

به شماره 09389999245 تماس بگیرید.

منتظر شما هستیم.

